

תקציר

מחקר זה בוחן את עוצמות הקשרים בין "לימודים לא פורמליים" (הכוללים את ארבעת המשתנים "למידה מרחוק", "הכשרה במקום העבודה", "השתתפות בשיעורים פרטיים" או "השתתפות בסמינרים") לבין הישגים במיומנויות (מיומנות שפתית, מיומנות מתמטית ופתרון בעיות בסביבה דיגיטלית) (מיומנות דיגיטלית)) הן בקרב מקומיים והן בקרב מהגרים. קשרים אלו מנותחים במחקר השוואתי על פני 13 מדינות של ה-OECD, תוך שימוש בנתונים מסקר ה-PIAAC. שיטת המחקר הינה כמותית והיא כוללת ניתוח רגרסיה מסוג "מודל רב שכבתי", ברמת הפרט וברמת המדינה, בו מתקיימת חלוקה בין מקומיים לבין מהגרים. השערות המחקר הן, כי ימצאו קשרים חיוביים בין למידה לא פורמאלית לבין כל אחת משלוש המיומנויות. השערה נוספת במחקר זה היא, כי ימצאו הבדלים בקשרים בין למידה לא פורמאלית לבין ההישגים בקרב מקומיים לעומת ההישגים בקרב מהגרים, כך שההישגים של מקומיים יהיו גבוהים יותר לעומת הישגי המהגרים. ממצאי המחקר מאוששים את ההשערות הללו.

הקשרים בין לימודים לא פורמליים לבין ההישגים במיומנות שפתית, במיומנות מתמטית ובמיומנות דיגיטלית, הן ברמת הפרט והן ברמת המדינה, נמצאו חיוביים ברמת מובהקות סטטיסטית. ממצא מרכזי נוסף הינו, כי עוצמות הקשרים גבוהות יותר בקרב מקומיים בהשוואה למהגרים. בנוסף נמצא, כי ההישגים של מקומיים גבוהים יותר בהשוואה להישגי המהגרים בכל מדינה ובכל אחת משלוש המיומנויות הנבחנות. המודל הרב שכבתי מספק מענה לשאלה, הנוגעת למקור ההבדלים בהישגים בכל אחת משלוש המיומנויות. נמצא כי אחוז ניכר מן השונות בהישגים נובעת מהשונות בין המדינות, הנגרמת, למשל, כתוצאה מהבדלים תרבותיים בין המדינות, מהבדלים בהשקעה בהשכלה לא פורמאלית בין המדינות, בהבדלים סוציו דמוגרפיים ועוד.

תרומתו של המחקר נטועה תחת שני עוגנים, המוסיפים לספרות הקיימת, אשר עוסקת בקשרים בין לימודים לא פורמליים לבין הישגים. העוגן הראשון הינו בחינת הקשרים בין למידה לא פורמאלית לבין מיומנות דיגיטלית. בעוד שהספרות הקיימת בוחנת את הקשרים בין לימודים לא פורמליים לבין מיומנות שפתית ומיומנות מתמטית, מחקר זה מוסיף בחינה של קשר נוסף והוא בחינת הקשר בין לימודים לא פורמליים לבין מיומנות דיגיטלית. העוגן השני נטוע בהשוואה הבינלאומית. מחקר זה משווה בין 13 מדינות. בעוד שהמחקר העוסק בבחינת קשרים אלו מתמקד בהבדלים בתוך המדינה (Annen, 2019), מחקר זה מוסיף את ההשוואה שבין המדינות. המדינות, אשר נבחרו להשתתף במחקר, הן מדינות המוגדרות "מדינות מפותחות" בעלות שיעורי הגירה גבוהים ביחס לממוצע ה-OECD, לפי התאוריה של מחקר בינלאומי השוואתי בחינוך, Comparative International Education Research, והן מדינות ברות השוואה. המודל הרב שכבתי מרבד את ההישגים לרובד של הישגים ברמת הפרט ולרובד של הישגים ברמת המדינה. באמצעות הריבוד של המודל ניתן מענה לשאלה מנין נובעים ההבדלים בהישגים.

ההשלכות למדיניות, הנובעות מתוך ממצאים אלו הן, כי על מדינות לספק מענה רחב יותר לשם העלאת הכישורים והמיומנויות של בוגרים בשוק העבודה וזאת באמצעות הרחבת האפשרויות של למידה לא פורמאלית. בדרך זו מדינות תייצרנה מערכת של הכשרות לא פורמאליות, אשר תעלנה את הפיריון, את כושר הייצור, ובכך הן תעלנה את כושר התחרותיות שלהן בכלכלה הגלובלית. כמו כן, במבט פנים מדינתי, העלאת מגוון האפשרויות של למידה לא פורמאלית תגרום לתהליך של העלאת ההון האנושי בתוך המדינה, לצמצום פערים השכלתיים, לצמצום פערים כלכליים וחברתיים תוך מדינתיים, הן בקרב מקומיים לבין מקומיים

והן בקרב מקומיים לבין מהגרים. המדיניות לגבי מהגרים צריכה לקחת בחשבון, כי רמת המיומנות הממוצעת של קבוצה זו נמוכה מרמתה הממוצעת של מקומיים. יש צורך לתת מענה של לימודים לא פורמאליים בשפתם של המהגרים על מנת לספק מענה הולם עבורם. כמו כן, יש צורך להתייחס לאופני התרבות של המהגרים, כך שייצור הכשרות של מדריכים מהגרים, אשר יהוו את עמוד השדרה של ההדרכות ללימודים לא פורמאליים עבור מהגרים.